

Bønder risikerer hundretusener i ekstraregning på strøm - krever krisepakke fra den nye regjeringen

Landbruksekspert frykter at bønder kan gå konkurs på økte strømkostnader alene. - Vi forventer at den dramatiske kostnadsveksten blir kompensert av staten, sier leder Norges Bondelag.

- En melkebonde har normalt et strømforbruk på mellom 100-200.000 kilowattimer. En dobling i strømpriser kan alene medføre en kostnadsøkning på mellom 100 og 200.000 kroner på strømgjeld i årlige kostnader, sier Christian Anton Smedshaug i landbruksforskningsbyrået AgriAnalyse.

Økte priser på gjødsel, kraftfôr, bygningsmaterialer, drivstoff og strøm har sendt norske bønder inn i en akutt krise mener Norges Bondelag.

- Vi forventer at den dramatiske kostnadsveksten blir kompensert av staten. Vi har allerede levert et krav der vi krever at økte kostnader på gjødsel og byggematerialer kompenseres, og vi forventer at også økte strømpriser blir kompensert for, sier leder i Norges Bondelag, Bjørn Gimming.

Utgiftene fortsetter å stige

I juli skrev Nationen om hvordan de globale gjødselprisene steg med opp mot 40 prosent det siste året. I tillegg har råvareprisen ført til at kraftfôrprisen øker for norske bønder.

I tillegg til økte materialpriser, som heller ikke ble tatt høyde for i jordbruksoppgjøret før sommeren, har dette utløst tilleggsforhandlinger mellom bøndene og staten.

I tillegg oppgjøret som startet i august presenterete bondeorganisasjonene et krav på 754 millioner for prisvekst på bygningsmaterialer og gjødselspriser. Rett før valget bestemte landbruks- og matminister Olaug Bollestad (KrF) seg for at en eventuell ekstraregning må neste regjering ta seg av.

Bjørn Gimming mener de ekstraordinære utgiftsøkningene alene vil kreve et milliardløft allerede i neste års statsbudsjett, slik at bøndene kan få utbetalinger i februar.

- Når kommende regjering legger fram sitt forslag til statsbudsjett for 2022 i november, må de finne plass til full kompensasjon av kostnadsøkninger og en investeringspakke. Nå må partiene som vant valget levere på valgløftene. Velgerne ønsket et landbruk som tar i bruk hele landet, sier han.

Strømprisene i været

I juli og august begynte i tillegg strømprisen å øke kraftig. Faktisk så høyt at fjellbonden Sissel Skarsbø Dokken, som befinner seg i det Nationen har kåret til landets dyreste strøm-kommune Sør-Aurdal, vurderer å legge ned driften allerede i høst.

Ifølge analytiker i Agri Analyse, Christian Anton Smedshaug, er det usikkert hvor høy ekstraregningen på strøm kan bli.

- Om 40.000 gårdsbruk får 50.000 kroner i økte energipriser er det alene om lag to milliarder kroner i kostnadsvekst bare på strøm og drivstoff, mener Smedshaug.

Bjørn Gimming mener strømprissituasjonen for landbruksbedrifter skaper stor usikkerhet før vinteren. Han men regjeringen derfor må ta høyde for dette allerede i neste års statsbudsjett.

- Vi har ikke klare beregninger på hva økte strømkostnader kan komme på i vinter, men den vil komme på toppen av kostnadsøkningen på gjødsel og byggevarer på 750 millioner kroner. Vi mener derfor at en ekstrapakke i statsbudsjettet vil måtte beløpe seg på flere milliarder kroner, mener bondelagslederen.

Renta skal opp

På toppen av det hele varslet sentralbanksjefen denne uken at utlånsrenta skal opp.

Ifølge AgriAnalyse vil en samlet gjeld i landbrukssektoren på 60 milliarder kroner og en økning i rentekostnadene på rundt en prosent alene, utgjøre en ekstraregning på 600 millioner kroner per år til norske bønder.

- I tillegg har vi et voldsomt etterslep på investeringer i melkebrukene på grunn av løsdriftskravet, som før prisstigning på materiale var beregnet til 22 milliarder kroner, sier Smedshaug som mener dette må kompenseres for til neste års jordbruksoppgjør.

Norges Bondelag mener regjeringen allerede nå må øke investeringsmidlene for mindre og mellomstore gårdsbruk for å komme blant annet løsdriftskravet i møte.

- Renteøkningen har enda ikke vært et tema i tilleggsforhandlingene, da vi ikke hadde kunnskap om at den ville komme mens vi satt i forhandlinger. Normalt hører kompensasjon for dette hjemme i neste års jordbruksforhandlinger. Men renteøkninger fremover vil øke kostnadene og investeringsevnen til de norske bøndene, og de må også tas hensyn til i fremtidige jordbruksoppgjør, sier Gimming til Nationen.

Vil ha forpliktelser i regjeringsplattformen

Under jordbruksforhandlingene satte regjeringen ned et utvalg, ledet av professor Ola Honningdal Grytten, som skal se på inntektsmodeller for landbruket. Målet med utvalget er å skape enighet om hvordan kostnadene til norske bønder skal kompenseres, og hvor stort etterslep inntektene til norske bønder er sammenlignet med resten av befolkningen.

Grytten-utvalget er ventet å konkludere i juli neste år, etter at neste års jordbruksforhandlinger er unnagjort. Likevel mener Gimming at regjeringen bør ta høyde for dette allerede i neste års forhandlinger.

Forutsetningen, tror Gimming, er at regjeringsplattformen konkluderer med en forpliktende opptrappingsplan for inntektene i jordbruket.

- Om en forpliktelse kommer på plass i regjeringsplattformen, er det ingenting i veien for at man ikke starter allerede ved neste års forhandlinger til våren og legger dette til grunn.

Image-text:

Bjørn Gimming er leder Norges Bondelag og mener prisveksten har satt norske bønder i en ekstra sårbar situasjon. Han ber den nye regjeringen komme på banen med et ekstra bondeeløft i neste års statsbudsjett på flere milliarder kroner. Foto: Eskild Johansen

Extra-info:

Fakta

Krav i landbrukspakken:

1. Forpliktende opptappingsplan med solid løft av inntekten i jordbruksforhandlingene våren 2022 for å starte jobben med å komme på nivå med andre grupper.

Opptappingsplan inn i regjeringsplattformen til kommende regjering.

2. Kompensasjon av kraftig kostnadsvekst i tilleggsforhandlinger. Kostnadene har spist opp forventet inntektsøkning Stortinget la til grunn da de vedtok jordbruksoppgjøret i juni. 754 mill.kr. pluss strøm (elektrisk kraft)

3. Økte investeringsmidler (1 mrd. kr) for å få med mindre og mellomstore gårdsbruk i distriktene i en nødvendig omstilling, og greie å ha et landbruk på linje med i dag.

Totalkostnaden for pakken er allerede kommet opp i 1,75 milliarder kroner, før økte strømkostnader er beregnet inn. Totalkostnaden inkludert en ekstra strømrregning kan dermed komme opp i over to milliarder kroner.

Fakta

Tilleggsforhandlinger

Årets jordbruksoppgjer enda med brot og demonstrasjonar. Med støtte frå Frp fekk regjeringspartia i juni fleirtal for å vedta statens tilbod uendra. Ramma på 962 mill. kr skulle ifølgje staten gi 18.700 kr pr. årsverk i inntektsvekst.

I slutten av mai omtalte Nationen at gjødselprisane globalt har gått til himmels og at kostnadsveksten for jordbruket kan bli på over ein halv milliard kroner.

29. juli bad bondeorganisasjonane om tilleggsforhandlingar som følgje av ekstraordinær kostnadsvekst. Det er det opning for i hovudavtalen.

20. aug. blei partane einige om å gi Budsjettnemnda i oppdrag å lage anslag for kostnadsendingar som følgje av prisauke på kunstgjødsel og bygningsmateriale med frist 1. sept. Jordbruket fekk ikkje medhald i å ta med kostnadsveksten på straum og fôr.

Jordbruket har vært ønska å bli ferdig med forhandlingane før stortingsvalet 13. sept. Budsjettnemnda fekk utsett fristen og la fram tala 7. sept. Den 8. sept. la bondeorganisasjonane fram kravet.

Tilleggsforhandlingane er nå oversendt den nye regjeringa.